European Institute for Gender Equality

Francija se prvič uvršča na vrh Indeksa enakosti spolov

Zakonodaja o enakosti deluje, vendar še ne v vseh primerih …

Francija se je po Indeksu enakosti spolov v EU povzpela na prvo mesto, s čimer se je končala prevlada Švedske, ki je bila na vrhu od leta 2013. Ob tem napredek na področju enakosti spolov po vsej EU poteka izjemno počasi, letošnji indeks pa kaže, da dosežki na enem področju ne morejo nadomestiti pomanjkljivosti na drugih.

„Enakost spolov je koristna za konkurenčnost Evrope, omogoča pa jo kakovostna nega in oskrba," pravi Roxana Mînzatu, izvršna podpredsednica Evropske komisije za socialne pravice, spretnosti, kakovostna delovna mesta in pripravljenost. „Letošnji indeks enakosti spolov kaže pot: starševski dopust, ki ga izkoristita oba starša, ter nega in varstvo otrok, ki sta na voljo, ko ju družine potrebujejo, tako da bodo znanja in spretnosti vseh prispevali k trajnostni rasti v Evropi."

„Letošnji Indeks enakosti spolov pošilja jasno sporočilo: ko Evropa ukrepa v prid enakosti, se življenje ljudi spremeni, in to se lahko zgodi hitro," meni Hadja Lahbib, evropska komisarka za enakost, pripravljenost in krizno upravljanje. „A sprejemanje zakonodaje je šele začetek. Prava enakost se pokaže na pisnem obračunu plače, s katerega je razvidno, da ženska zasluži enako kot njen sodelavec. To se kaže tudi doma, ko oče vzame starševski dopust in je prisoten ob kopanju otroka, ne le ob spanju. To je Evropa, ki si jo želim za vsako žensko in vsakega moškega, ne glede na to, kje živita."

„Francija kaže, kaj se zgodi, ko se država odloči, da je enakost spolov na položajih moči in odločanja pravilo, ne izjema," je povedala direktorica inštituta EIGE Carlien Scheele. „Kruta resnica je, da samo en preboj ne more poganjati celotnega indeksa. Če bi v Evropi pokazali enako odločnost na področjih nege in oskrbe, plačil in izobraževanja, ne bi napredka merili zgolj v delčkih točke. Na žalost nas čaka še veliko dela."

Ključne ugotovitve

- EU je dosegla 64,5 od 100 točk, kar je za 0,9 točke več kot lani in za 5,6 točke več kot leta 2020.
- Francija (74,8) je prehitela Švedsko (73,6), tesno pa sledita Danska in Španija. Najnižje rezultate so dosegli Ciper, Madžarska in Češka.

- Področje moči se izboljšuje najhitreje, saj je letos rezultat večji za 2,4 točke, od leta 2020 pa za 13,1 točke, vendar ima z 42,9 točke še vedno najslabši rezultat.
- Vsa preostala področja so v zadnjem letu pridobila manj kot eno točko.
- Odgovornosti za nego in oskrbo še vedno niso enakomerno porazdeljene. Ženske delajo manj ur, preračunano v ekvivalent polnega delovnega časa, in več časa namenijo negi in oskrbi kot moški. Približno 41 % žensk in le 20 % moških nameni negi in varstvu otrok več kot 35 ur na teden.
- Upravičenost do starševskega dopusta še vedno ne zagotavlja dostopa do nadomestila za starševski dopust.

Skok na vrh

Francija se je povzpela zaradi 9-točkovnega napredka k enakosti spolov na področju moči. Kmalu bo dosegla enako zastopanost spolov v vladi, upravnih odborih največjih družb in upravnih odborih športnih zvez.

Pri tem ni edina. Od leta 2020 je še 15 drugih držav članic izboljšalo svoj rezultat na področju moči za več kot 10 točk, kar je posledica večjega števila žensk v upravnih odborih družb in na vodilnih položajih v športu. V sedmih državah članicah ženske že zasedajo vsaj 40 % sedežev v upravnih odborih največjih družb, ki kotirajo na borzi, predvsem zaradi zakonsko določenih kvot. V direktivi EU o uravnoteženi zastopanosti spolov v upravnih odborih družb je naveden cilj, da osebe nezadostno zastopanega spola zasedajo 40 % neizvršnih direktorskih mest ali 33 % vseh direktorskih mest.

Povečanje za 0,9 točke v primerjavi z lanskim letom. Zelo počasen napredek

Če odmislimo področje moči, je stanje precej manj spodbudno. Glede enakosti spolov je resda dosežen napredek, vendar se njegov tempo upočasnjuje. Letni napredek je od leta 2023 padel pod eno točko.

Na področju znanja je od leta 2020 v 11 državah članicah opazno nazadovanje, saj se ženske in moški še naprej osredotočajo na različna študijska področja.

Napredek na področju zdravja se je pretežno ustavil.

Tudi moč, kljub doseženemu napredku, ostaja najšibkejše področje: 15 držav članic še vedno dosega manj kot 40 točk. Prava enakost bi bila pri 100 točkah.

Države članice napredujejo različno hitro. Glede na povprečje v EU v zadnjem desetletju jih je mogoče razdeliti v dve širši skupini, ki vključujeta države, ki so tako nad kot pod povprečjem v EU:

- **navzgor usmerjena konvergenca:** Češka, Nemčija, Estonija, Grčija, Italija, Litva, Luksemburg, Malta, Avstrija, Poljska, Portugalska, Finska in Švedska so izboljšale rezultat po indeksu enakosti spolov, hkrati pa so zmanjšale vrzel v primerjavi s povprečjem v EU;

- **navzgor usmerjena divergenca:** tudi Belgija, Bolgarija, Danska, Irska, Španija, Francija, Hrvaška, Ciper, Latvija, Madžarska, Nizozemska, Romunija, Slovenija in Slovaška so izboljšale svoj rezultat, vendar v tempu, zaradi katerega se je njihov zaostanek za povprečjem v EU še povečal.

Nega in oskrba: veliko možnosti za izboljšave

Ob tem ko področje moči kaže, kaj je mogoče doseči z usmerjenimi ukrepi in zakonodajo, področje nege in oskrbe kaže, da nas čaka še veliko dela.

Imeti otroke še vedno vpliva na to, kdo opravlja večino plačanega dela. Pri parih z otroki očetje v povprečju delajo toliko, kolikor znaša 92 % polnega delovnega časa. Matere delajo toliko, kolikor znaša 68 %. Ta razlika v višini 24 odstotnih točk kaže, da veliko več mater dela s krajšim delovnim časom.

Nega in oskrba doma prikazujeta drugo plat iste zgodbe. V celotni EU dve od petih mater (41 %) za nego in varstvo otrok namenjata več kot 35 ur na teden. Med očeti je takšnih polovica manj (20 %).

Na Danskem pa je razvidno, da ni nujno, da je tako. Le v tej državi članici ni razlike med spoloma pri intenzivni negi in varstvu otrok.

Le ena od petih mater na Danskem nameni negi in varstvu otroka več kot 35 ur na teden. Enako velja za očete na Danskem. Danska je tudi ena od samo šestih držav članic, v katerih ni vrzeli med koncem dobro plačanega starševskega dopusta in zagotovljenim otroškim varstvom.

Starševski dopust lahko spremeni vzorce nege in varstva otrok, vendar le, če ga očetje koristijo

V 15 državah članicah, za katere so na voljo podatki za leto 2024, ženske še vedno predstavljajo 74 % oseb, ki koristijo starševski dopust, mnogi očetje pa izkoristijo le minimalni dopust. Odločilni dejavnik je plačilo.

Upravičenost do starševskega dopusta namreč še ne pomeni, da bo ta tudi plačan: 18 % žensk in 13 % moških, starih od 20 do 49 let, ne bi prejemalo nadomestila za starševski dopust.

Ko je Švedska leta 1995 očetom zagotovila štiri tedne starševskega dopusta in jim za ta čas izplačevala od 75 % do 80 % plače, se je delež očetov, ki so izkoristili starševski dopust, povečal s 3 % na 60 %.

Ko očetje dejansko izkoristijo starševski dopust, imajo od tega korist vsi: matere, očetje in otroci, ki imajo tako več časa za krepitev medsebojnih vezi. Raziskava na Švedskem je pokazala,

da vsak mesec starševskega dopusta, ki ga izkoristi oče, več pripomore k poznejšemu zaslužku matere kot to, da ona izkoristi en mesec manj starševskega dopusta.

Enakost spolov spodbuja trajnostno rast

Raziskava inštituta EIGE kaže, da bi se lahko zaradi večje enakosti spolov BDP na prebivalca v EU do leta 2050 zvišal med 6,1 % do 9,6 %, kar predstavlja med 1,95 do 3,15 bilijona EUR, poleg tega bi bilo ustvarjenih 10,5 milijona dodatnih delovnih mest. Iz iste raziskave je razvidno še, da je skupno reševanje vseh neenakosti med spoloma učinkovitejše kot odpravljanje posamezne neenakosti naenkrat.

Za enakost spolov v EU področje moči ostaja najzahtevnejše. Vendar, kot je razvidno iz letošnjega indeksa, lahko prav na tem področju zakonodaja hitro doseže pomembne spremembe. Zdaj je naša naloga, da enako odločnost prenesemo še na vsa druga področja.

Prenesite dokument Indeks enakosti spolov za leto 2026 in ugotovitve posredujte še drugim kot prispevek k razpravam o nacionalnih politikah in spodbujanju ukrepov:

https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2026-making-parental-leave-work